



Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип Македонија	Воронешки државен универзитет Русија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип, Македонија	Воронежский государственный университет Россия
Goce Delcev University in Stip, Macedonia	Voronezh State University Russia

Трета меѓународна научна конференција Третья международная научная конференция

Third International Scientific Conference

ФИЛКО
FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

26-27 април 2018 / 26-27 апреля 2018 / 26-27 April 2018
Штип Штип Stip



Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија
Goce Delcev University in Stip,
Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Трета меѓународна научна конференција

Третья международная научная конференция

Third International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

26-27 април 2018 / 26-27 апреля 2018 / 26-27 April 2018
Штип Штип Stip

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

821(062)
811(062)
316.7(062)
37(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција (3 ; 2018 ; Штип)

Филологија, култура и образование [Електронски извор] : зборник на трудови / Трета меѓународна научна конференција, 26-27 април 2018, Штип = Филологија, култура и образование : сборник статей / Третья международная научная конференция, 26-27 апреля 2018, Штип = Philology, culture and education : conference proceedings / Third International Scientific Conference, 26-27 April 2018, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце Делчев” = Универзитет имени Гоце Делчева = Shtip : Goce Delcev University, 2018

Начин на пристап (URL): <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>. - Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Текст во PDF формат, содржи 737 стр. , табели, граф. прикази. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 27.12.2018. - Abstracts кон повеќето трудови. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-593-9

1. Насп. ств. насл.

а) Книжевност - Собири б) Јазици - Собири в) Култура - Собири г)
Образование - Собири

COBISS.MK-ID 109270026

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска Иванова (Македонија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Софија Заболотнаја (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Михал Ванке (Полска)
Мајкл Рокланд (САД)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Тамара Валчик-Булиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Нецати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Ерол Чалшкан (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)

Технички секретар

Марица Тасевска
Ирина Аржанова

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Билјана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков
Марица Тасевска
Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет
Филолошки факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com
Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Татјана А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓергиевска (Македонија)
Мария Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска-Иванова (Македонија)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Софја Заболотная (Россия)
Татјана А. Тернова (Россия)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Јулиа Дончева (Болгария)
Биљана Мариќ (Боснија и Херцеговина)
Душко Певуља (Боснија и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриелла Б. Клейн (Италија)
Ева Бартос (Польша)
Михал Ванке (Польша)
Мајкл Рокланд (США)
Даниела Костадинович (Србија)
Селена Станкович (Србија)
Тамара Валчич-Булич (Србија)
Ахмед Гюншен (Турција)
Неджати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Эрол Чал'шкан (Турција)
Карин Рукэ-Брутэн (Франција)
Танван Тонтат (Франција)

Ученый секретарь

Марица Тасевска
Ирина Аржанова

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Билјана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техническое редактирование

Костадин Голаков
Марица Тасевска
Славе Димитров

Адрес организационог комитета

Универзитет им. Гоце Делчева – Штип
Филологически факултет
ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронежски државни универзитет
Филологически факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-сајт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)
Dragana Kuzmanovska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Sofya Zabolotnaya (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolf Ochlies (Germany)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Michal Wanke (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Necati Demir (Turkey)
Şerife Seher Erol Çalişkan
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Marica Tasevska
Irina Arzhanova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Maryana Rozenfeld (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Snezana Kirova (English)

Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Kostadin Golakov

Marica Tasevska

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State Universiy

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Adili Bujar – CHALLENGES AND PERSPECTIVES OF INTERCULTURAL EDUCATION IN MACEDONIA	13
2. Angelovska Irena – MULTICULTURAL MUSIC EDUCATION- OPPORTUNITIES, ACHIEVEMENTS, IMPROVEMENTS	21
3. Асимопулос Панаџис – НЮАНСЫ НИЦШЕАНСКОГО НИГИЛИЗМА В ФЁДОРЕ ДОСТОЕВСКОМ: «ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ» И «БЕСЬ»	33
4. Балек Тијана – АКЦИОЛОШКИ ПОТЕНЦИЈАЛ ФРАЗЕМА С КОМПОНЕНТАМА НЕБО И ЗЕМЉА У РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ – КВАЛИФИКАЦИЈА ЉУДСКИХ ОСОБИНА И СИТУАЦИЈА	45
5. Бужаровска Елени – ПРИМАРНОСТА НА СЕМАНТИЧКИОТ ПРИОД ВО АНАЛИЗАТА НА ГЛАГОЛИТЕ	53
6. Величковска Родна – ЖЕТВАТА И ЖЕТВАРСКОТО ПЕЕЊЕ ВО МАКЕДОНИЈА И РУСИЈА (КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ).....	65
7. Веселиновска Снежана Ставрева – СТАВОВИТЕ И МИСЛЕЊАТА НА СТУДЕНТИТЕ ОД ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ ЗА СВОЈАТА ОСПОСОБЕНОСТ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВАТА ПО ПРИРОДНИ НАУКИ	75
8. Гладышева Светлана Николаевна – БЕЛАЯ АРМИЯ В ПУБЛИЦИСТИКЕ А. И. КУПРИНА, И. С. ШМЕЛЕВА И Р. Б. ГУЛЯ	87
9. Голаков Костадин, Ниами Емил – СТИЛОТ НА ПРЕВОДОТ НА ДРАМАТА НА А. П. ЧЕХОВ „ВИШНОВАТА ГРАДИНА“ ОД МАРИЈА НАЈЧЕВСКА-СИДОРОВСКА.....	95
10. Грачева, Жанна – ПОХВАЛА, КОМПЛИМЕНТ И ЛЕСТЬ КАК РЕЧЕВОЙ АКТ (НА МАТЕРИАЛЕ ТВОРЧЕСТВА В. НАБОКОВА)	103
11. Гркова Марија – УСВОЈУВАЊЕТО НА ПЕРФЕКТОТ ВО IX ОДДЕЛЕНИЕ ВО ШТИПСКО	109
12. Грујовска Сашка – ГРАМАТИЧКИ СРЕДСТВА ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ ПРЕКАЖАНОСТ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	119
13. Денкова Јованка – КЕРОЛОВСКАТА ФАНТАСТИКА НА ЈАН ЛАРИ	127
14. Денковска Милица – ПАТУВАЊЕТО КАКО ИСТРАЖУВАЧКИ КОНЦЕПТ ВО КНИЖЕВНИТЕ СТУДИИ.....	139
15. Деревская Евгения – ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ ВОРОНЕЖСКИХ ГОВОРОВ, ХАРАКТЕРИЗУЮЩИЕ ЧЕЛОВЕКА ПО ЕГО ОТНОШЕНИЮ К ТРУДУ (ЭТНОЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ)	149
16. Дѳгтева Ярославна – ЧУЖОЈ ВЗГЛЯД В РОМАНЕ «ИДИОТ» Ф. М. ДОСТОЕВСКОГО	155
17. Димитриева-Ѓорѓиевска Марина – ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА. УЛОГАТА, СТАВОВИТЕ И ЗАДАЧИТЕ НА НАСТАВНИКОТ ВО НАСТАВНИОТ ПРОЦЕС	161

18. Димова Марија Ѓорѓиева – (ИНТЕР)ТЕКСТУАЛНИ ТРАНСМИГРАЦИИ	169
19. Донеv Драган, Крстева Марија – ПОТРЕБАТА ОД ПРЕВОДОТ ВО ГЛОБАЛИЗИРАНИОТ СВЕТ	179
20. Ѓорѓиевска Ева – СЕМИОТИКАТА НА „ПРАШКИТЕ ГРОБИШТА“ ОД УМБЕРТО ЕКО	185
21. Erol Çalişkan, Şerife Seher – AN EXAMPLE TO THEATRICAL VILLAGE PLAYS FROM THE BOLU REGION: HASAN PLAY	195
22. Žigić Vesna - SOCIAL NETWORKS AND EDUCATION OF THE BLIND AND VISUALLY IMPAIRED STUDENTS	203
23. Ivanovska Lela – THE ROLE OF METACOGNITIVE LISTENING STRATEGIES IN LEARNING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE	213
24. Jugreva Marija – LEXICAL PROCESSING: MODELS OF WORD RECOGNITION	221
25. Караниколова-Чочоровска Луси – ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ТРАДИЦИЈАТА И МЕНТАЛИТЕТОТ ВО РАСКАЗОТ „СТАРИТЕ ДНИ“ ОД БОРА СТАНКОВИЌ	229
26. Кирова Снежана, Кузмановска Драгана, Иванова Биљана – ФРАЗЕОЛОГИЗМИ СО БРОЕВИ ВО АНГЛИСКИОТ И ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	237
27. Kitanovska–Kimovska Sonja, Neshkovska Silvana – HANDLING OF CULTURE-SPECIFIC TERMS IN TRANSLATION	247
28. Ковачева Лидија – СИМБОЛИКАТА НА РОЗАТА ВО РИМСКИТЕ ПРАЗНИЦИ И ПОГРЕБНИТЕ ОБИЧАИ И ВО МАКЕДОНСКАТА НАРОДНА ТРАДИЦИЈА	259
29. Kovačević Maја – COMPOUNDS IN THE SERBIAN ENGINEERING DISCOURSE	267
30. Кожинкова Весна – КУЛТУРНИОТ И ЕТНИЧКИОТ ИДЕНТИТЕТ НА ЕГЕЈСКИТЕ МАКЕДОНЦИ ВРЗ ПРИМЕРИ ОД МАКЕДОНСКИОТ РОМАН	275
31. Коцева Ана – A CROSS-CULTURAL STUDY OF COMPLAINT STRATEGIES BY MACEDONIAN AND AMERICAN HIGH-SCHOOL STUDENTS	287
32. Коцева Весна, Тодорова Марија – КРЕИРАЊЕ НА АКТИВНОСТИ СО СТРУКТУРИРАН ИНПУТ ВО РАМКИТЕ НА ПОУЧУВАЊЕТО ГРАМАТИКА СО ОБРАБОТКА НА ИНПУТ	293
33. Коцева Даниела, Мирасчиева Снежана – РАЗВОЈОТ НА КУЛТУРАТА ПОД ВЛИЈАНИЕТО НА КОМУНИКАЦИОНИТЕ МЕДИУМИ	301
34. Кузмановска Драгана, Мрмеска Викторија – КОЛОКАЦИИТЕ КАКО НЕИДИОМАТСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ ПРОСЛЕДЕНИ ПРЕКУ ПРИМЕРИ ОД ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	309
35. Кусевска Марија, Ивановска Билјана, Даскаловска Нина – УЛОГАТА НА ЕМПИРИСКИТЕ ИСТРАЖУВАЊА ЗА РАЗВИВАЊЕ ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА КАЈ ИЗУЧУВАЧИТЕ НА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ	317
36. Kyrchanoff Maksym W. – NON-ACADEMIC FORMS OF CONSTRUCTIVISM IN FOLK HISTORICAL IMAGINATIONS IN MACEDONIA AND SLOVENIA	325
37. Лапыгина Мария – СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИЧЕСКИХ СРЕДСТВ СОЗДАНИЯ ОТРИЦАТЕЛЬНОГО ИМИДЖА ПОЛИТИКА В РУССКИХ И СЕРБСКИХ ПЕЧАТНЫХ СМИ	333

38. Lah Meta – GAMES SERVING AS DIDACTIC TOOLS: ATTITUDES OF PROSPECTIVE TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES	339
39. Леонтиќ Марија – ИДНО ВРЕМЕ ВО ТУРСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	349
40. Лесных Наталья – ДЕ- И РЕМИФОЛОГИЗАЦИЈА ИСТОРИИ В ПЬЕСЕ М. УГАРОВА «ГОЛУБИ»	361
41. Ljubicic Gordana – IS GRAMMAR-TRANSLATION METHOD REALLY DEAD	371
42. Ljubotenska Dragana – SOCIAL MEDIA AND THE LATEST TENDENCIES IN WORD FORMATION AMONG TEENAGERS	379
43. Маролова Даринка – ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА ПРЕВОДНА ЕКВИВАЛЕНТНОСТ МЕЃУ СПЕЦИФИЧНИТЕ ГРАМАТИЧКИ ФЕНОМЕНИ ВО ГЕРМАНСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	385
44. Магдинчева-Шопова Марија, Бошков Тајјана, Јошески Душко – ФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНОТО РАБОТЕЊЕ	395
45. Мартиновска Виолета – ПРИДОНЕСОТ НА АКАДЕМИК ВЛАДИМИР МОШИЊ ЗА СЛОВЕНСКИТЕ РАКОПИСИ ВО МАКЕДОНИЈА	405
46. Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела – ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА: НОВИ ИСТРАЖУВАЊА ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА ПРАКТИКА	411
47. Митковска Лилјана – ИЗРАЗУВАЊЕ НАДВОРЕШНА ПРИСВОЈНОСТ: МАКЕДОНСКИОТ НАСПРЕМА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	419
48. Младеноски Ранко – ПОЕЗИЈАТА ВО РОМАНИТЕ НА ВЕНКО АНДОНОВСКИ	429
49. Morris Kevin – CHINESE CUBANS. TRANSNATIONAL ORIGINS AND REVOLUTIONARY INTEGRATION	439
50. Нагина Ксенија – ДИАЛОГ М. КУНДЕРЫ И Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО: К ВОПРОСУ О ПРЕСТУПЛЕНИИ И ЕГО МОТИВАХ	451
51. Николенко Делфина Јованова – КОРЕЛАЦИЈА, МОРФОЛОШКА АНАЛИЗА И ИНТЕРКУЛТУРНА КОМУНИКАЦИЈА МЕЃУ ЗБОРУВАЧИТЕ НА СЛОВЕНСКИТЕ ЈАЗИЦИ	461
52. Николовска Виолета – СЕМАНТИЧКО-СИНТАКСИЧКИ ИМПЛИКАЦИИ НА ГЛАГОЛОТ ЧУВСТВУВА	469
53. Обухова Елена – ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ИМЕН СОБСТВЕННЫХ С РУССКОГО ЯЗЫКА НА МАКЕДОНСКИЙ ЯЗЫК НА ПРИМЕРЕ РОМАНА Д.ДАНИЛОВА «ОПИСАНИЕ ГОРОДА»	477
54. Овсянникова Ксенија – РЕДАКТОРСКАЯ ПРАКТИКА В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ: ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.	485
55. Павлова Ирена, Ивановска Билјана – ЗБОРООБРАЗУВАЧКИ ПРОЦЕСИ КАЈ ГЛАГОЛИТЕ ИЗВЕДЕНИ ОД СОПСТВЕНИ ИМИЊА ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	491
56. Panajotović Artea – YIN-YANG DUALISM IN GETHENIAN BIOLOGY AND POLITICS IN URSULA K. LE GUIN’S THE LEFT HAND OF DARKNESS	499

57. Петреска Весна – ЖИВОТИНСКИОТ КОД ВО СВАДБЕНАТА ОБРЕДНОСТ: КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ МЕЃУ МАКЕДОНИЈА И РУСИЈА	507
58. Петровска-Кузманова Катерина – НАРОДНА ДРАМА, МАКЕДОНСКО-РУСКИ ПАРАЛЕЛИ	515
59. Pop Zarijeva Natalija, Iliev Krste – LADY CAROLINE LAMB AND LORD BYRON: GLENARVON - A VAMPIRE OR A WANDERING JEW.....	523
60. Продановска-Попоска Весна – ПРЕГЛЕД НА МАКЕДОНСКИОТ И АНГЛИСКИОТ ГЛАСОВЕН СИСТЕМ: ВЛИЈАНИЕТО НА МАЈЧНИОТ ЈАЗИК ВО СОВЛАДУВАЊЕТО НА ПРАВИЛЕН ИЗГОВОР НА АНГЛИСКИ ЈАЗИК	529
61. Ристова-Михајловска Милена – ЖАНРОТ ПОЛЕМИКА ВО ДОМАШНАТА И СВЕТСКАТА ЛИТЕРАТУРА.....	541
62. Рыбачева Лариса – ВЕРБАЛИЗАЦИЈА ЕМОЦИЈ В РУССКОЙ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЕ МИРА	549
63. Сахарова Дарња – МЕСТО НАУЧНО-ПОПУЛЯРНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В ЖИЗНИ СОВРЕМЕННЫХ ДЕТЕЙ И ПОДРОСТКОВ: ИТОГИ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ. РЕДАКТОРСКИЙ АСПЕКТ	555
64. Сидорова Елена, Швецова Ольга – МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В ШКОЛЕ И ВУЗЕ: ТОЧКИ СОПРИКОСНОВЕНИЯ, ПРОБЛЕМЫ, ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.	563
65. Симонова Светлана, Белоусов Арсений – К ПРОБЛЕМЕ ЭТИКО-ЭСТЕТИЧЕСКОГО СИНТЕЗА В РУССКОЙ ФИЛОСОФИИ ХХ ВЕКА	571
66. Симоска Силвана – „СВЕТОТ КАКО ПОЛЕ ЗА КУЛТУРЕН НАТПРЕВАР МЕЃУ НАРОДИТЕ“ – ТЕОРИСКИТЕ ПРЕМИСИ ЗА КУЛТУРАТА НА ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ	581
67. Станојоски Игор – КОНКЛУЗИВОТ ВО БУГАРСКИОТ ЛИТЕРАТУРЕН ЈАЗИК И ВО МАКЕДОНСКИТЕ ДИЈАЛЕКТИ	591
68. Stojanovska-Ilievskaja Natasha - THE MACEDONIAN COMPONENT OF THE 1. INTERNATIONAL CORPUS OF LEARNER ENGLISH	597
69. Сулејмани Умит - ПРЕЧКИ ВО КОГНИТИВНОТО УЧЕЊЕ ОД АСПЕКТ НА НАСТАВНИЦИТЕ	603
70. Тантуровска Лидија – „ВАСИЛИЈА ПРЕКРАСНА“	613
71. Тасевска Марица, Миленкоска Милкица - ЗАСТАПЕНОСТА НА ВЕШТИНАТА ЗБОРУВАЊЕ ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК	635
72. Тернова Татјана – ПРОБЛЕМА НОВИЗНЫ В ЛИТЕРАТУРА АВАНГАРДА: РУССКИЙ ИМАЖИНИЗМ	643
73. Тихонова Ольга – ГЕНДЕРНЫЕ АСПЕКТЫ КРИМИНАЛЬНОГО ЖАНРА В СОВРЕМЕННЫХ ГЕРМАНО-СКАНДИНАВСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ И ТЕЛЕВИЗИОННОМ КИНО	651
74. Тодорова Марија, Коцева Весна – УСВОЈУВАЊЕ НА ТРЕТ ЈАЗИК (J3)	659
75. Trajchev Stefan, Trajchovska Marina – THE PLURILINGUALISM CONCEPT IN THE LEARNING OF THE SECOND FOREIGN LANGUAGE	665
76. Тренчовска Софија – КАРНЕВАЛИСТИЧКОТО НАСПРОТИ ХУМАНИСТИЧКОТО ДОЖИВУВАЊЕ НА СВЕТОТ	673

77. Тренчовски Горан – ДИОНИЗИСКОТО ВО ДРАМАТА „СЛОВЕНСКИ ОРФЕЈ“	681
78. Ulanska Tatjana – TEACHING CULTURE IN THE FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM IN ALL LEVELS OF EDUCATION IN MACEDONIA	691
79. Урумова-Марковска Славица - ЃАВОЛОТ И САМОВИЛИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ФОЛКЛОР И НИВНАТА ИМАГИНАРНА ПРЕОБРАЗБА ВО РАСКАЗИТЕ НА МИТКО МАЏУНКОВ	701
80. Фьон Фам Май – УСТАРЕВИШЕ НАИМЕНОВАНИЯ ОДЕЖДЫ 1. В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ И.А. БУНИНА	709
81. Hadzi-Nikolova Adrijana, Tasevska Marica – EDUCATIONAL TECHNOLOGY, THREAT OR BENEFIT TO TEACHERS	715
82. Чарыкова Ольга – ЭТНОКУЛЬТУРНАЯ СПЕЦИФИКА МЕТАФОРИЧЕСКОЙ НОМИНИЦИИ	727
83. Чурсина Дарья – НАИМЕНОВАНИЯ ЖИЛИЩА В ВОРОНЕЖСКИХ ГОВОРАХ В ЭТНОЛИНГВИСТИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ	735
84. Шеху Флорина, Котева Мојсовска Татјана – ПОСТАВЕНОСТА НА КОМУНИКАЦИСКИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ ВО ИНИЦИЈАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА НАСТАВНИЦИ	741
85. Шутаров Васко – ПРОЕКЦИИ ЗА МАКЕДОНСКАТА КУЛТУРНА ДИПЛОМАТИЈА, СПОРЕД „НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЈА ЗА РАЗВОЈ НА КУЛТУРАТА ВО Р. МАКЕДОНИЈА ЗА ПЕРИОДОТ 2018-2022 ГОДИНА“	751
86. Wanke Michal – MOVING LAB BEYOND THE BORDERS. RESEARCH NOTES A PROPOS THE FREEDOMBUS INTERDISCIPLINARY PROJECT	759

ФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНОТО РАБОТЕЊЕ

Марија Магдинчева-Шопова¹, Татјана Бошков², Душко Јошески³

¹Доц.д-р, Универзитет "Гоце Делчев" - Штип, Факултет за туризам и бизнис логистика-Гевгелија, marija.magdinceva@ugd.edu.mk

²Доц.д-р, Универзитет "Гоце Делчев" - Штип, Факултет за туризам и бизнис логистика-Гевгелија, tatjana.boskov@ugd.edu.mk

³Доц.д-р, Универзитет "Гоце Делчев" - Штип, Факултет за туризам и бизнис логистика-Гевгелија, dusko.josevski@ugd.edu.mk

Апстракт

Формалното образование претставува процес на организирано учење со цел развој на различни конгнитивни способности како и стекнати различни видови вештини, знаење и навика за читање, пишување, пресметување или општо знаење за општественото окружување. Како долгорочен процес кој започнува од предучилишно образование до постдипломско образование, формалниот систем на образование претставува еден од најважните сегменти во секоја национална економија кој има долгорочно влијание на вкупниот општествено-економски систем. Предмет на истражување во овј труд е фокусиран на согледување на системот на формално образование во Република Македонија, конкретно формалното образование за претприемништвото. Во теоретскиот пристап на трудот ќе биде даден теоретски приказ и објаснување на законската регулатива за формално образование во Република Македонија, законската обврска и реалната потреба од формално образование и неформалниот систем на образование во Република Македонија.

Практичниот дел од трудот ќе биде насочен кон согледување на реалната состојба и корелацијата помеѓу формалното образование и изборот на професијата и вработувањето односно професионалното работење во областа на малиот бизнис, и согледување на потребата од соработка помеѓу високообразовните институции и претпријатијата во Република Македонија. Во таа насока ќе биде спроведено практично истражување со користење на методот на анкетен прашалник.

Во заклучокот од трудот ќе биде даден приказ на заклучоците добиени од спроведеното истражување а исто така ќе бидат дадени и препораки со цел унапредување на тековната состојба и искористување на позитивните аспекти од формалното образование.

Клучни зборови: *формално образование, претприемништво законска обврска, неформално образование, професионално работење*

1. ВОВЕД

Образованието има важна функција во секое општество. Сите образовни системи се базираат на познавање на историјата на општеството. Поради важноста на образованието за развојот на општеството, секоја држава го пределува концептот и содржината на образовниот систем со цел секој поединец да ги прифати вредноста и нормите на образовниот систем.

Образованието ги насочува луѓето како да размислуваат, како правилно да ги извршуваат сите активности во животот со цел максимално да ги искористат личните потенцијали. Образованието ги обликува животите на луѓето и влијае на нивото на одговорност и чесност. Преку процесот на образование, луѓето го градат сопствениот идентитет. Формалното образование претставува процес на учење и промена на поединецот во посакуваната насока со прифаќање на различни образовни содржини.

Културните, економските и општествените промени креираат потреба за поинакви пристапи кон образованието. Глобализацијата, која ја зголемува меѓународната меѓусебна зависност и креирање нови знаења создава нови можности за формално образование преку воведување на промени во системот на формално образование. Преку силен образовен систем се менува структурата на општеството, семејството и професијата. Процесот на едукација овозможува развој на чувствата за сопствената култура, почитување на принципите и солидарноста. Стекнатите знаења и образовните вештини преку процесот на формално образование се многу корисни лично за поединецот во практичниот живот и работење но и пошироко за општествената заедница.

1. ФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Образовниот систем во Република Македонија е израз на образовните и научни потреби на населението со цел постигнување на економски, социјален, технолошки и културниот развој на општеството во целина, преку остварување на личен развој. Образовниот процес започнува од многу рана возраст. За прв пат децата се соочуваат со процесот на учење во градинка каде преку игра се прават првите чекори во учењето за да процот продолжи во задолжително основно и средно училиште.

Поголем дел од матурантите се обидуваат да го оформат своето формално образование на високо образовни институции но многу помал број завршуваат факултет. Формалниот образовен процес (високо образование) во Република Македонија трае 15 односно 16 години. Во согласност со националната политика за обезбедување еднаков пристап до високото образование, социјална кохезија и доживотно учење, воведен е Проектот 35/45, кој промовира запишување и оформување на формално образование (високо образование) на граѓаните од возрасната група од 35 до 45 години.

Образовниот систем во Република Македонија се состои од три подсистеми: подсистем на основно образование, подсистем на средно образование и подсистем на високо образование.¹ Подсистемот на основното образование (ISCED 1 и ISCED 2) е во времетраење од девет години, бесплатно и задолжително за сите деца на возраст од 6 до 15 години, без оглед на пол, религија и националност. Мисијата на овој подсистем на образование е да се развијат и да се едуцираат децата. Подсистемот на средно образование (ISCED 3) се состои од општо средно образование (гимназија) во времетраење од четири години и стручно образование (стручни училишта) во траење од две (стручно образование од две години), три (стручно образование за професии) или четири години (стручно техничко образование). Средното образование е задолжително и ги опфаќа сите деца и младинци на возраст од 15 до 19 години. Средното образование е бесплатно во јавните средни училишта. Подсистемот на високо образование (ISCED 5, 6 и 7) се состои од додипломски, магистерски и докторски студии во високообразовните институции и институти кои се автономни и независни.

2. ФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ПРЕТПРИЕМНИШТВО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Формалното образование за претприемништвото претставува многу важен сегмент од општеството. Во подсистемот на основно и средно образование, Претприемништвото се изучува како дел од Проектот развој на способности и поддршка на иновации, финансиран од Канцеларијата на Светска банка во РМ, со цел развој на методологија за реформирање на образовниот систем поврзан со претприемништвото и иновациите. На високо образовните институции кои функционираат во Република Македонија нема специјализирана насока Претприемништво туку претприемништво се изучува во наставните програми на речиси сите факултети од областа на економските науки, како задолжителен или изборен предмет. Високо образовните институции преку наставните програми нудат можности и активности луѓето да ги потврдат своите

¹ <http://www.bro.gov.mk/>

вредности, да го обликуваат стекнатото образование, да стекнат нови знаења и да ги подобрат вештините. Изучувањето на претприемништвото во подсистемите на основно и средно образование овозможува високоструктурирана наставна програма која го поврзува практичното искуство и стекнатото знаење. Факултетот е важно место за да се добие формално образование и да се додаде поголема вредност.² Лицата може да стекнат искуства во партнерства, стажирање, размена на искуства и можност за студирање во странство. Образованието е важно бидејќи обезбедува одредена помош за едно лице да го развие своето знаење, вештини, ставови. И покрај фактот што одреден број од населението активно се вклучени на пазарот на труд, присутна е тенденцијата средношколците да работат скратено работно време. Бидејќи можат да се вработат, младите се сметаат за дел од работно способното население³.

4. МЕТОДОЛОГИЈА НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Со цел да се согледаат ставовите и размислувањата на претприемачите-сопственици на мали претпријатија за значењето и улогата на формалното образование за успешно работење на претпријатијата, ставовите во однос на вработувањата и изборот на човечки ресурси од аспект на нивото на образованието и влијанието на формалното образование на вработувањето на подрачјето на Југоисточниот регион беше спроведено практично истражување.

Во истражувањето применет е методот на анкетен прашалник, кој од содржински аспект се состои од 10 прашања. Истражувањето беше спроведено кај 105 испитаници, претприемачи-сопственици на мали претпријатија во периодот од 01.07.2017г. до 31.10.2017г. на подрачјето на Југоисточна Македонија. Од анкетираниите 105 претприемачи, 90 испитаници односно сопственици на претпријатија покажаа интерес и одговорија на прашањата од анкетниот прашалник.

Истражувањето беше спроведено со цел да се согледа реалната состојба за значењето и улогата на формалното образование за сопствениците на мали претпријатија-претприемачи во постапката за избор на одредени работни позиции во претпријатијата на подрачјето на Југоисточниот регион во Република Македонија.

5. РЕЗУЛТАТИ ОД ИСТРАЖУВАЊЕТО

Од спроведеното практично истражување кај претприемачите-сопственици на мали претпријатија кои извршуваат одреден вид на деловна активност во Југоисточниот дел од Република Македонија,

² Floyd, P.A., and Allen, B.J. (2009), *Introduction to careers in Health, Physical education and Sports*, Second Edition, USA: Wadsworth Cengage learning, P.14

³ Heinze, W.R. (1999), *From education to work*, First Edition, USA: Cambridge university

вкупниот број на добиени опсервации на секое прашање се констатира дека во спроведеното истражување кое се состоеше во потполнување на анкетниот прашалник активно учествуваа 95 претприемачи кои покажаа интерес и одговорија на поставените прашања.

Според добиените одговори на секое прашање, се констатира дека на првото прашање-Дали имате оформено формално образование?, поголемиот дел од претпријатијата се изјаснија позитивно, односно 65 претприемачи се изјаснија дека имаат оформено формално образование а 35 претприемачи немаат формално образование.

На прашањето-Дали формално образование претставува важен фактор за успешно работење?, поголемиот број од претпријатијата вклучени во истражувањето или точно 67 претприемачи сметаат дека формално образование претставува многу важен фактор за успешно работење а 28 претприемачи сметаат дека формално образование не претставува значаен фактор за успех во работењето.

На прашањето- Дали формално образование претставува важен фактор за развој на претприемништвото?, поголемиот број претприемачи или 78 претприемачи се изјаснија дека развојот на претприемништвото не зависи од степенот и видот на стекнатото образование а 17 сопственици на мали претпријатија сметаат дека развојот на претприемништвото е поврзано со формалното образование.

На следното прашање-Дали во процесот на селекција и вработување во Вашето претпријатие предност имаат кандидатите со формално образование, поголем дел од испитаниците односно 83 претприемачи се одлучни дека кандидатите со оформено формално образование би имале предност во постапката на вработување а само 12 претприемачи се изјаснија дека формалното образование не претставува предност во процесот на селекција и вработување .

На петтото прашање - Дали имате ист став во однос на вработувањето во Вашето претпријатие во зависност од институцијата каде кандидатот го оформил високото образование?, поголемиот дел од претприемачите кои учествуваа во истражувањето или 91 претприемач одговорија дека немаат ист став и убедување за видот на институцијата каде кандидатот го стекнал образованието а само 4 претприемачи имаат ист став и критериум за институциите каде може да се стекне формално образование.

На прашањето-Според Вас, кои кандидати имаат предност при вработување во Вашето претпријатие?(кандидати со завршено формално образование на државни образовни институции, кандидати со завршено формално образование на приватни образовни институции или кандидатите со завршено формално образование на странски образовни институции), за 65 претприемачи предност имаат кандидатите со

оформено високо образование на државни образовни институции, за 26 испитаници предност имаат кандидатите со стекнато образование во странство а само за 4 претприемачи предност имаат кандидатите со стекнато образование на приватни образовни институции.

На прашањето - Дали според Вас формалното образование е фактор за успех на Вашиот бизнис ?, 68 испитаници се изјаснија дека формалното образование е фактор за успешно работење на нивното претпријатие а 27 претприемачи сметаат дека образованието не претставува фактор кој влијае на развојот и успехот во работењето.

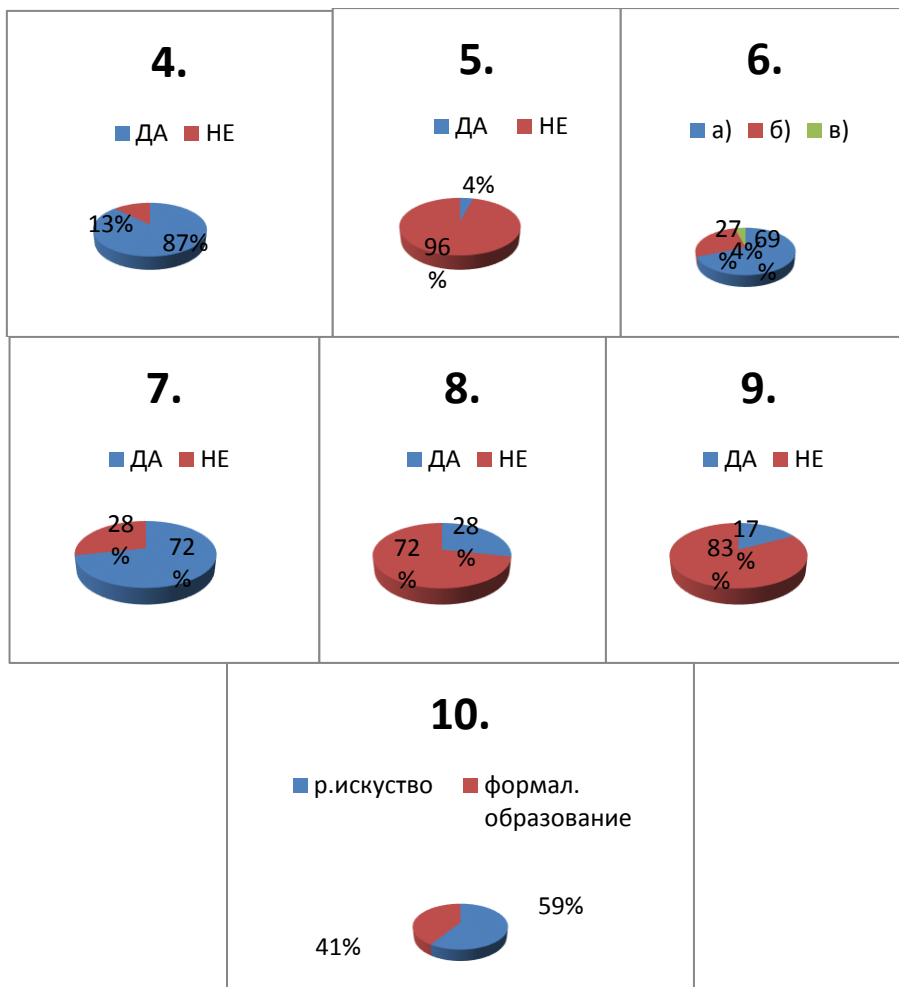
На прашањето-Според Вас дали лицата со оформено високо образование се подготвени да одговорат на потребите на Вашето претпријатие?, 65 претприемачи сметаат дека веднаш по оформување на формалното образование лицата не се подготвени самостојно да ги извршуваат работните задачи кои се очекуваат од нив а само 28 претприемачи сметаат дека потенцијалните вработени се подготвени веднаш по оформување на формалното образование да дадат активен придонес во реалниот сектор.

На прашањето-Дали посетувате одредени форми на неформално образование(специјализирани обуки, семинари и сл)?, само 25 претприемачи одговорија дека имаат посетувано одредени форми на неформално образование поради законска обврска а 70 претприемачи немаат посетувано соодветни форми на обука и едукација.

На последното прашање - Во кои вработени имате поголема доверба, дали во вработените кои имаат работно искуство или во вработените кои имаат формално образование?, 56 претприемачи се изјаснија дека имаат доверба во вработените со поголемо работно искуство за разлика од вработените со оформено формално образование во кои 39 претприемачи имаат поголема доверба. Графичкиот приказ на опсервациите од добиените добиените одговори се прикажани подолу.

График 1- Графички приказ на резултатите од спроведеното истражување за формалното образование и професионалното вработување во малите претпријатија





Извор: сопствено истражување

6. ЗАКЛУЧОК

Интензивниот развој на технологијата, динамичните промени во окружувањето придонесуваат за континуиран, динамичен напревар на знаења и вештини меѓу луѓето, посебно младите. Претприемничкото учење претставува одговор за динамичните промени и нов развоен концепт за општеството и барањата на пазарот на трудот. Формалното образование за претприемништвото како организиран систем на учење има голема важност за развој на претприемништвото и претприемничките активности ангажираност и мотивација на учениците соодветно на нивната возраст. Преку образовниот процес за претприемништво се овозможува зајакнување на капацитетите за креирање идеи и иновации. Формализираниот ситем за претприемништво овозможува оспособување на лицата да ги подобрат

знаењата и вештините за да ги идентификуваат и искористат деловните можности и унаредат вештините за решавање на проблемите.

Имајќи го предвид фактот што малите претпријатија се од витално значење за развојот на економијата, вложувањето во развојот на претприемништвото е од големо значење што се потврди и од спроведеното истражување. Претприемачите од Југоисточниот дел од Република Македонија од кои поголемиот број има оформено високо образование, сметаат дека формалното образование е многу значаен фактор за развој на претприемништвото, поради што предност во вработувањето им отстапуваат на лицата со оформено високо образование на државните институции. Динамичноста во работењето, несигурноста и големиот број можности, младите да бидат флексибилни и постојано да учат за да бидат подготвени да одговорат на потребите на претприемачите односно пазарот на труд. Но во практичното работење, според резултатите од истражувањето, многу малку е застапен концептот на "доживотно учење". Тоа се потврдува и со фактот дека претприемачите имаат поголема доверба во вработените со поголемо работно искуство отколку вработените со оформено високо образование. Воведените програми за претприемничко учење во образовниот систем ја потврдува важноста и значењето на претприемништвото како можност за индивидуален и општествен развој.

ЛИТЕРАТУРА

1. Heinze, W.R. (1999), *From education to work*, First Edition, USA: Cambridge university
2. Collins, M., and Scott, B. (2003), *Turn Your Degree in to a Career*, First Edition,
3. Livingstone, D.W. (2009), *Education and Jobs: Exploring the Gaps*, First Edition
4. Evans, M.D.R., and Kelly, J. (2002), *Why is education rewarded? : Necessary skills or Arbitrary Credentialism*, Sydney: Federation press,
5. Floyd, P.A., and Allen, B.J. (2009), *Introduction to careers in Health, Physical education and Sports*, Second Edition, USA: Wadsworth Cengage learning.